

Intern controleplan 2024



Auteurs : ICLO B.V. (3e lijn)
Datum : september 2024
Versie : 1.0

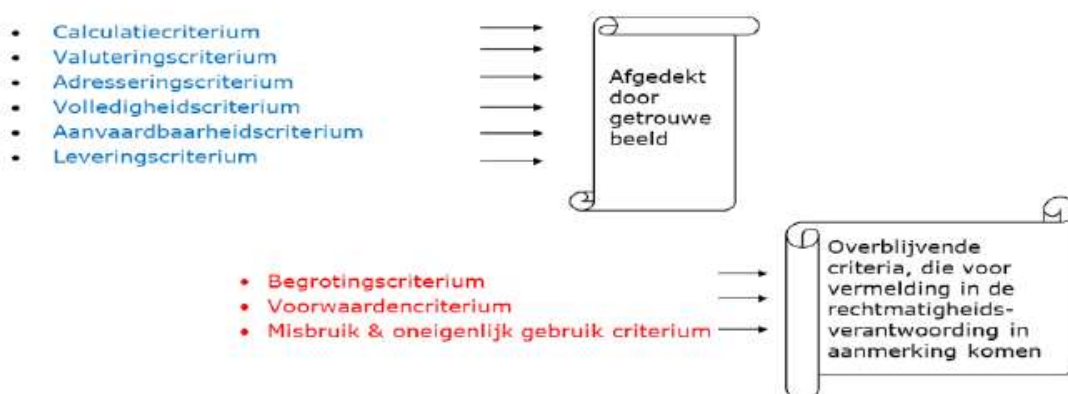
Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	3
2.	Doel van de (verbijzonderde) interne controle	4
3.	Rechtmatigheidsverantwoording	6
4.	Werkwijze Verbijzonderde Interne Controle	7
5.	Scoping	9
6.	Planning.....	10

1. Inleiding

Het College van B&W draagt volgens de Gemeentewet artikel 212, 213 en 213a zorg voor de interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van (financiële) beheershandelingen. Dit is verder uitgewerkt in de Financiële verordening (Gemeentewet artikel 212 lid 1), die de uitgangspunten voor het financiële beleid, het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie bevat. Een beheerste bedrijfsvoering staat hierbij voorop en de verbijzonderde interne controle (hierna: VIC) is daarvoor een instrument.

De VIC heeft als taak het toetsen van de belangrijkste financiële bedrijfsprocessen, waarbij moet worden vastgesteld dat de baten, lasten en balansmutaties uit de jaarrekening rechtmatig tot stand zijn gekomen. Naast de controle op rechtmatigheid, wordt door de VIC ook de getrouwheid van de verschillende baten, lasten en balansmutaties getoetst. Onderliggend aan de getrouwheid en de rechtmatigheid zijn namelijk 9 criteria te onderscheiden, te weten:



De 6 blauwe criteria zien toe op de getrouwheid. Deze criteria maken onderdeel uit van de reguliere jaarrekeningcontrole en de controleverklaring van de accountant. In de rechtmatigheidsverantwoording wordt niet afzonderlijk gerapporteerd over deze 6 criteria. De 3 rode criteria komen expliciet tot uitdrukking in de rechtmatigheidsverantwoording. De rechtmatigheidsverantwoording valt, als onderdeel van de jaarrekening, onder het getrouwheidsoordeel van de accountant. De accountant toetst de getrouwheid van de verantwoording.

De getrouwheid betekent in principe dat de cijfers die verantwoord worden in de jaarrekening een waarheidsgetrouw beeld geven. Dat alle transacties zoals ze hebben plaatsgevonden juist en volledig in de jaarrekening zijn verwerkt. Het college toetst, middels onder andere de VIC, de rechtmatigheid. De rechtmatigheid betekent dat de cijfers die verantwoord worden in de jaarrekening zodanig tot stand zijn gekomen, dat de geldende wet- en regelgeving is nageleefd. De accountant controleert of hetgeen het college meldt in de rechtmatigheidsverantwoording juist en volledig is (getrouwheid) en zal daarbij het VIC proces beoordelen.

De 9 verschillende criteria zijn erg aan elkaar verbonden en om die reden is de VIC van mening dat controle op de getrouwheid en rechtmatigheid op een efficiënte wijze gelijktijdig plaats kan vinden. Om die reden wordt deze controle gezamenlijk opgepakt, waarbij de uitkomsten van de controle op de 6 blauwe criteria gebruikt kunnen worden door de accountant en de uitkomsten van de controle op de 3 rode criteria onderbouwing bieden voor de rechtmatigheidsverantwoording.

Het Intern Controleplan (IC-plan) is een leidraad voor de organisatie om te waarborgen, dat financiële beheershandelingen getrouw en rechtmatig door de daartoe bevoegde personen worden uitgevoerd.

2. Doel van de (verbijzonderde) interne controle

Interne controle heeft als doel om onvolkomenheden in de procesbeheersing en de uitvoering tijdig op te sporen en te corrigeren. Feitelijk moet de interne beheersing (en interne controle) geborgd zijn in de lijn, dus in de processen en op de afdelingen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het ‘4-ogen-principe’ en de kwaliteitscontroles. Wanneer de procesbeheersing in de lijn goed op orde en inzichtelijk is, voorkomt dit onnodig controlewerk achteraf en kan worden volstaan met verbijzonderde interne controle. Reparatie achteraf kost meer tijd dan een goede beheersing vooraf.

In dit kader is het van belang dat er duidelijkheid bestaat over de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden die de verschillende actoren binnen de gemeenten hebben in relatie tot de interne controle. Binnen onze gemeente werken we bij het vaststellen van de financiële rechtmatigheid vanuit het ‘Three Lines Model’, waarbij de volgende 3 lijnen met elkaar samenwerken:

Schets werking proces



In 2024 gaan we werken zoals bovenstaand geschetst is. Voor elke lijn is een uitvoeringsprogramma opgesteld met data, aantal, type controles.

In lijn met bovenstaande illustratie worden de volgende verantwoordelijkheden en taken onderscheiden van de 3 lijnen:

1^e lijn: Management/proces-eigenaar is verantwoordelijk voor het managen van de risico's die met de bedrijfsvoering samenhangen en voor de volledigheid en betrouwbaarheid van de verantwoordingsinformatie. De interne beheersing moet geborgd zijn in de eerste lijn. Het is dan van groot belang dat beheersmaatregelen zoveel mogelijk ingebouwd zijn in het proces. Een eerste controle op de werking van het proces zal worden verricht via de kwaliteitscontrole, waarbij het team/afdeling zelf controleert en vaststelt of voldaan wordt aan de kwaliteitseisen. Deze toets vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de teamleider.

2^e lijn: Businesscontrollers ondersteunen en coördineren de integrale kwaliteit van de processen. Zij bewaken ook de volledigheid en kwaliteit van de controles die in de eerste lijn plaatsvinden. Daarbij initiëren en coördineren zij in afstemming met de VIC medewerker/accountant de getrouwheids- en rechtmatigheidscontroles (interim- en jaarrekeningcontrole). De teamleiders zijn verantwoordelijk voor het aanleveren van de stukken voor de getrouwheids- en rechtmatigheidscontroles, waarna de businesscontrollers toetsen en het oordeel voorleggen aan de VIC medewerker en concerncontroller.

3^e lijn: De verbijzonderde interne controle is verantwoordelijk voor het testen van de werking van beheersmaatregelen en de beoordeling van de samenwerking tussen de 1^e en 2^e lijn en het doen van verbetervoorstellen voor het proces. De VIC medewerker initieert deze controle in afstemming met de businesscontrollers en is verantwoordelijk voor de toetsing van de genoemde controles.

Huidige stand van zaken

De gemeente is in 2023 gestart met het zichtbaar maken van splitsing tussen de 2^e en 3^e lijn. Concreet betekent dit dat er over het tweede half jaar van 2023 een deel van de 2^e lijn uitgevoerd is door de businesscontrollers, waarbij de VIC de 3^e lijn heeft uitgevoerd. Voor een belangrijk deel is de 2^e en 3^e lijn nog uitgevoerd door de VIC. Voor 2024 zal de splitsing tussen 2^e en 3^e lijn nader ingevuld worden. Om dit in te vullen, wordt voor de businesscontrollers een cursus aangeboden ten aanzien van getrouwheids- en rechtmatigheidscontroles in juli 2024. Dit wordt gezien als de start van de controles van 2024. Vervolgens zullen voor alle processen die onderdeel uitmaken van het interne controleplan (deze worden later toegelicht) de businesscontrollers in stelling gebracht worden om de controles op te pakken. Hierbij biedt de VIC de checklists ter beschikking en het bieden van ondersteuning (waar nodig) bij de uitvoering van de controle. De 3^e lijn zal uitgevoerd worden door de VIC en bij de uitvoering van de werkzaamheden in de 3^e lijn zal de VIC nadrukkelijk terugkoppeling geven aan de businesscontrollers. Op deze wijze wordt 2024 een mooi overgangsjaar om door te groeien naar het ‘three lines of defence’ model.

Verbijzonderde interne controle

De uitgangspunten bij de 3^e lijnscontrole, oftewel de Verbijzonderde interne controle, is het buiten de lijn van de afdeling vaststellen of de interne controlemaatregelen (controle binnen de processen) zijn uitgevoerd en voldoende hebben gewerkt. Met behulp van de verbijzonderde interne controle wordt op een onafhankelijke wijze de naleving van interne controlemaatregelen door de afdelingen getoetst. Deze toetsing is voornamelijk gericht op processen met financiële risico's voor onze gemeente.

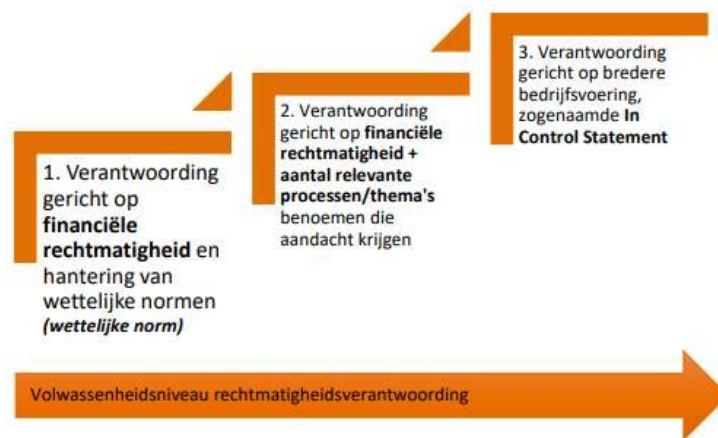
De verbijzonderde interne controle wordt uitgevoerd om te waarborgen dat:

- * onze organisatie rechtmatig werkt volgens de wet en/of onze eigen verordeningen;
- * de in de administratie/jaarrekening opgenomen gegevens juist, tijdig en volledig zijn verantwoord;
- * de baten en lasten en de balansmutaties die in de administratie/jaarrekening worden verantwoord in overeenstemming met wetten en overige regels tot stand zijn gekomen;
- * wij onze processen beheersen en financiële risico's voldoende hebben afgedekt door adequate beheersmaatregelen;
- * de interne beheersmaatregelen werken;
- * we onze financiële middelen beheersen;
- * we aanbevelingen kunnen geven voor het verbeteren van de kwaliteit van de processen;
- * de externe accountantscontrole wordt voorbereid c.q. ondersteund;
- * onze organisatie doelmatig en doeltreffend werkt.

In dit IC-plan voor boekjaar 2024 is opgenomen, welke verbijzonderde interne controles er voor de jaarrekening 2024 worden voorgesteld om uit te voeren.

3. Rechtmatigheidsverantwoording

Met ingang van het verslagjaar 2023 legt het college dan rechtstreeks verantwoording af over de (financiële) rechtmatigheid van het gevoerde bestuur aan de hand van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. De accountant controleert vervolgens of hetgeen het college meldt in de verantwoording juist en volledig is (getrouwheid) en zal daarbij het VIC proces beoordelen. Het boekjaar 2024 wordt daarmee het tweede jaar van de rechtmatigheidsverantwoording. Voor de invulling van de rechtmatigheidsverantwoording binnen gemeenten zijn diverse varianten mogelijk, die beschreven staan in BADO-notitie genaamd 'Notitie Rechtmatigheidsverantwoording' d.d. 20-03-2020. Op basis van deze notitie heeft onze gemeente gekozen voor variant 1, waarbij de verantwoording gericht is op de financiële rechtmatigheid en de hantering van wettelijke normen. In deze variant zorgt het college, in afstemming met raad en accountant, voor een interne beheersing en interne controle, die gericht is op de minimale eisen van de rechtmatigheidsverantwoording. Dit komt overeen met de huidige situatie, waarin de accountant een oordeel geeft over de rechtmatigheid. In lijn hiermee worden de interne controles uitgevoerd.



Voor de rechtmatigheidsverantwoording is door de raad de verantwoordingsgrens bepaald op 1% van de lasten inclusief toevoeging aan de reserve (exclusief mutaties tussen reserves indien ze niet programma overschrijdend zijn). Deze verantwoordingsgrens wordt gehanteerd voor het bepalen van de VIC werkzaamheden en voor het bepalen van de relevante processen. In de paragraaf bedrijfsvoering bij de jaarrekening wordt gerapporteerd over rechtmatigheid.

Voor de jaarrekening 2024 biedt de 'Kadernota Rechtmatigheid 2023' een nadere uitwerking van de 3 toetsingscriteria uit de rechtmatigheidsverantwoording, te weten Begrotingscriterium, Voorwaardencriterium en Misbruik & oneigenlijk gebruik criterium. Met het oog op een goede invulling van de VIC-werkzaamheden is het daarnaast van belang welke normen getoetst moeten worden binnen de rechtmatigheidsverantwoording. Deze normen zijn uiteengezet in het normen- en toetsingskader en vormen de basis voor de rechtmatigheidsverantwoording.

4. Werkwijze Verbijzonderde Interne Controle

Bij de uitvoering van de VIC gaat het primair om het continu verbeteren van onze organisatie om financieel rechtmatig te handelen. Daarnaast maakt de accountant bij zijn controlewerkzaamheden gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van de VIC. Voor het afgeven van de controleverklaring toetst de accountant ten slotte de kwaliteit van de opzet, bestaan en werking van de belangrijkste interne beheersmaatregelen voor alle significante financiële bedrijfsprocessen.

Een adequaat opgezette en werkende VIC is een belangrijke pijler waarop de gemeente in het kader van planning en control moet kunnen steunen. De resultaten uit interne controles geven informatie over in hoeverre onze gemeente beheersing heeft over de bedrijfsvoering, ofwel 'in control' is.

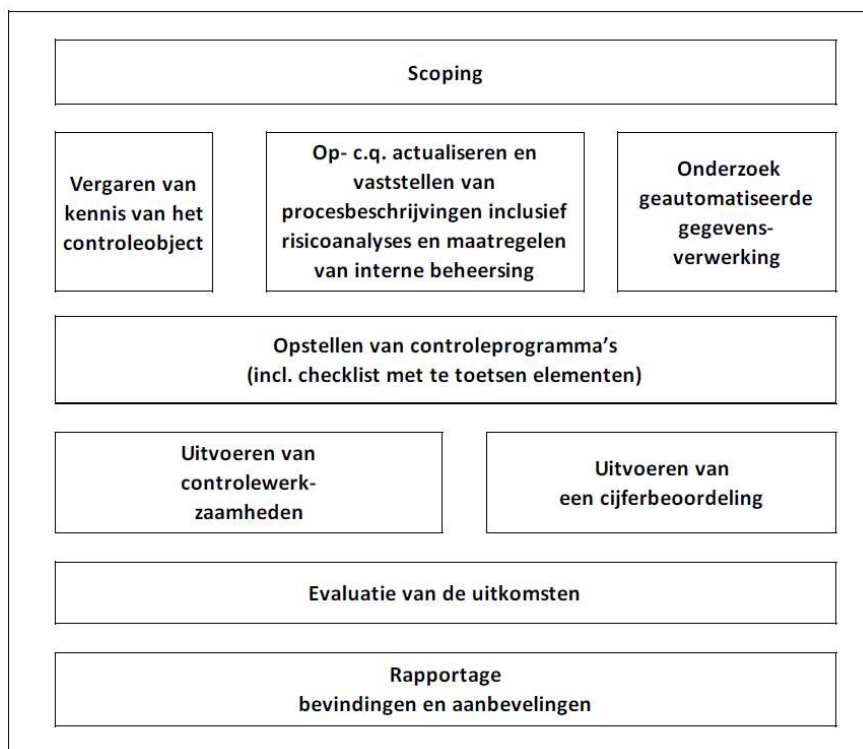
Je bent als gemeente in control:

Als je door het beheersen van risico's (Risicomanagement), het correct plannen en bijsturen (Governance) consequent en aantoonbaar je doelen bereikt en afgesproken prestaties levert en daarover verantwoord, met de jou ter beschikking gestelde middelen en deze middelen, conform heersende wet- en regelgeving (Compliance), inzet.

De doelstelling van dit intern controleplan is om op gestructureerde wijze aan te geven welke stappen genomen worden om vast te stellen dat onze organisatie 'in control' is. Hierbij komen de volgende aandachtsgebieden aan bod:

- Betrouwbaarheid van de financiële informatievoorziening
- Naleving van relevante wet- en regelgeving
- Effectiviteit en efficiency van de bedrijfsprocessen.

De VIC werkt volgens het onderstaande schema:



Concreet betekent dit dat de interne controle als volgt ingevuld wordt:

1. Scoping → Op basis van de omvang van de verschillende processen zoals in de begroting 2024 verwerkt is, zal primair in kaart gebracht worden welke processen getoetst dienen te worden. Dit betreffen alle processen die ook door de accountant gecontroleerd worden. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de IV-3 matrix van de gemeente. Om te bepalen of een proces “in scope” is, wordt gebruik gemaakt van de zogenaamde uitvoeringsmaterialiteit.

De uitvoeringsmaterialiteit is een afslag van de materialiteit die de accountant voor haar werkzaamheden gebruikt wordt en betreft 75% (deze is met de accountant afgestemd)

De materialiteit van de accountant is gelijk aan de verantwoordingsgrens van de rechtmatigheidsverantwoording en betreft 1% van de lasten inclusief dotatie aan de reserves.

Alle processen met een financiële omvang hoger dan deze uitvoeringsmaterialiteit zijn primair in scope voor de interne controlewerkzaamheden. Door deze systematiek, sluiten wij aan bij de controle van de accountant.

Daarnaast voeren wij een gemeentebrede risicoanalyse uit. Hierbij kijken wij voor verschillende processen hoe hoog het risico gehalte is (vooraf). Hierbij wordt gekeken o.a. naar wijzigingen in wet- en regelgeving, wijziging in personeel die bij het proces betrokken zijn, eventuele fouten uit voorgaande jaren en complexiteit.

2. Opzet & bestaan → Voor alle processen die in scope zijn, zal het proces in kaart gebracht worden dan wel geactualiseerd worden. Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt hoe het proces ingericht is, waar beheersmaatregelen aanwezig zijn en waar eventuele lacunes/risico's resteren. Deze beschrijving van het proces wordt aan de hand van een voorbeeld (bestaan) getoetst.
3. Risicoanalyse → Op basis van het in kaart brengen van de opzet en het bestaan van de verschillende processen, wordt per proces een risicoanalyse uitgevoerd. Hierbij wordt in kaart gebracht welke risico's er in een betreffend proces aanwezig zijn en of deze afgedekt worden of niet. Vervolgens wordt inzichtelijk gemaakt of de 2^e en 3^e lijn gebruik kan maken van deze ‘zogenaamde’ beheersmaatregelen. Vanuit deze risicoanalyse wordt vervolgens de uitvoeringsplan per proces bepaald.
4. Uitvoeringsplan → Het Uitvoeringsplan bevat vervolgens per proces een overzicht van de werkzaamheden die verricht dienen te worden om aan te tonen dat er getrouw en rechtmatig gehandeld is. Deze werkzaamheden worden door de 2^e en 3^e lijn uitgevoerd en worden vastgelegd in het VIC dossier. Uitkomsten hiervan zijn de input voor de rechtmatigheidsverantwoording en voor de werkzaamheden van de accountant.
5. Rapportage → Rapportage gebeurt in de basis tweemaal per jaar, namelijk na uitvoering van de werkzaamheden ten aanzien van opzet en bestaan en na afronding van alle werkzaamheden. De eerste rapportage zal met name toezien op het rapporteren van bevindingen die in het proces geconstateerd zijn (welke risico's zitten er nog in een proces en welke verbetermogelijkheden zijn er). Op basis van deze rapportage kunnen ook herstelacties ingezet worden om eventuele fouten die geconstateerd zijn te herstellen. De tweede rapportage is meer gericht op de uitkomsten en zal dienen als onderbouwing bij de rechtmatigheidsverantwoording.

De werkzaamheden worden verspreid over het jaar uitgevoerd, zodat er waar nodig voldoende tijd is om bij te sturen. Omdat er wel een massa dient te zijn om te controleren, zullen de deelwaarnemingen halfjaarlijks uitgevoerd worden.

5. Scoping

Op basis van de omvang van de verschillende processen in de begroting 2024 zijn de volgende processen onderdeel van de interne controle:

Proces	Risicoprofiel
1. Personeel	Midden
2. Inkopen (factuurverwerking & betalingen)	Midden
3. Aanbesteden	Midden
4. Wmo	Midden
5. Jeugdzorg	Midden
6. Uitkeringen	Midden
7. Subsidieverstrekingen	Midden
8. Belastingopbrengsten	Midden
9. Grondexploitatie	Midden
10. Omgevingsvergunningen	Hoog
11. Algemene uitkeringen	Laag
12. Financieel proces (memorialen, begrotingswijzigingen,	Midden

Voor deze processen zal de uitvoering bestaan uit de systematiek zoals in hoofdstuk 4 is uitgelegd. Dit betekent dat ook over al deze processen in de eerste rapportage gerapporteerd wordt.

Naast deze processen worden er ook nog werkzaamheden verricht ten aanzien van een aantal specifieke onderwerpen/onderdelen. Deze werkzaamheden zijn noodzakelijk voor de rechtmatigheidsverantwoording dan wel worden deze aangeleverd bij de accountant voor zijn controle. Deze werkzaamheden zien toe op:

1. Investeringskredieten → Controle op overschrijding van kredieten ten behoeve van de rechtmatigheidsverantwoording.
2. Reservemutaties → Controle op mutaties in de reserves van de gemeente om vast te stellen of er sprake is van ongeautoriseerde reservemutaties.
3. Treasury → Met name controle indien er een nieuwe lening aangetrokken is om vast te stellen dat voldaan is aan het treasury statuut.
4. IT → beoordelen van de randvoorwaarden van de IT. Deze controle is noodzakelijk om te kijken of we mogelijk gebruik kunnen maken van de beheersmaatregelen in processen die IT afhankelijk zijn.
5. SiSa → Controle van de regelingen waarover in 2024 meer dan 125.000 euro verantwoord wordt, conform de nota verwachtingen accountantscontrole. Deze controle is zowel ten behoeve van de rechtmatigheidsverantwoording als ten behoeve van de getrouwheidscontrole van de accountant.

6. Planning

De werkzaamheden zullen verspreid over het gehele jaar uitgevoerd worden, zodat er waar nodig voldoende tijd is om bij te sturen. Daarnaast is de planning afhankelijk van de beschikbaarheid van medewerkers en benodigde stukken. Hieronder is een globale planning opgenomen:

Onderdeel	Periode
Opstart interne controle 2024	juli 2024
Opstellen controleplan en uitvoeren opzet en bestaan	juli/augustus/september 2024
Uitvoeren gegevensgerichte werkzaamheden deel 1	augustus/september 2024
Rapporteren bevindingen opzet en bestaan en gegevensgerichte werkzaamheden deel 1	september 2024
Uitvoeren gegevensgerichte werkzaamheden deel 2	oktober/november/december 2024 en januari 2025
Afronden gegevensgerichte werkzaamheden	maart/april 2025
Rapporteren bevindingen gegevensgerichte werkzaamheden en opstellen en onderbouwen rechtmatigheidsverantwoording	april 2025